

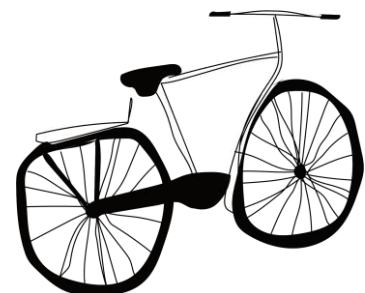
STADSWOORDEN

Een lexicon om anders naar de stad te kijken

STADSWOORDEN

Om de stad te (be)grijpen zoeken we vaak naar woorden. We gebruiken daarvoor een jargon dat dynamisch verschuift doorheen ruimte en tijd, net als de stad zelf. De onderstaande stedelijke terminologie zet aan om te leren kijken naar de stad en haar buurten. De termen vormen ook stof voor gesprek en discussie. Een handig overzicht voor organisaties die met buurten aan de slag willen.

- **Multiplexcity:** de stad bestaat uit vele lagen, door diverse netwerken met elkaar verbonden. Deze interageren en interfereren constant met elkaar.
- **Vloeibare stad:** de stad is in een constante verandering. Wat vandaag waar is, was het gisteren nog niet en zal het morgen niet meer zijn.
- **Palimpsest:** term uit de archeologie: leer door de bovenste laag heen kijken. Onder wat je op het eerste zicht ziet, liggen nog vele andere realiteiten verborgen (heden en verleden, zichtbaar en onzichtbaar, materieel en immaterieel, verschillende referentiekaders, ...).
- **Stedelijke transities**
 - Economisch: een dramatische sociaal-ruimtelijke dualisering op 3 vlakken (stad vs. voorstad, arme vs. rijke wijken, arbeidsmarkt).
 - Ecologisch: Steden kunnen de transitieplek voor de toekomst worden in de overgang naar een sociaal-ecologische samenleving.
 - Bestuurlijk: verschuiving van de natiestaat naar steden/stedelijke netwerken.
 - Demografisch: grote groei, hogere densiteit, verjonging, superdiversiteit.
 - Identiteiten: multiculturaliteit, interculturaliteit, kosmopolitisme of nieuwe stedelijke identiteit?
 - Sociale netwerken: de netwerken tussen verschillende lokale contexten als uitgangspunt nemen voor denken en handelen.
 - Digitale transitie: de verschuivingen in de stad door de digitalisering van het stedelijk leven.

- **Soft en hard structures:**

Mensen maken gebruik van een netwerk van **informele en niet-formele** sociale relaties (soft structures), om hun leven richting te geven. Dit begrip staat tegenover de **formele** harde structuren (school, ziekenhuis, OCMW, vakbond...) die formeel zijn opgezet om mensen in hun leven te ondersteunen en die vaak geprofessionaliseerd en betalend zijn. Soft structures zijn veel minder formeel georganiseerd, maar laten mensen toe hun problemen op te lossen door gebruik te maken van netwerken van vrienden, familie, kennissen (etnische, religieuze en andere) groepsverbanden, ... Via de soft structures delen mensen middelen, informatie, vaardigheden en kennis en wordt de zelfredzaamheid en zelfstandigheid bevorderd. Vaak zijn soft structures het eerste vangnet voor mensen, pas in een tweede fase kloppen ze aan bij formele, harde structuren. Hier als organisatie zicht op hebben en allianties mee aangaan, kan zinvol zijn.

- **Sociaal schaduwwerk:**

“Sociaal schaduwwerk herbergt de vaak ongezien en onzichtbare sociaalwerkpraktijken van informele actoren die geen deel uitmaken van de formele sociale kaart.” Ze ageren in functie van de noden van minderheidsgroepen die door de mazen van de Belgische verzorgingsstaat glippen en waar het formele circuit niet onmiddellijk een antwoord op geeft. Hun werk gebeurt veelal in de schaduw, is vaak onzichtbaar en onhoorbaar.

Informele sociaal werkbactoren tonen zich in tal van sociale werkpraktijken: ze brengen mensen samen, geven materiële steun in de vorm van voedselbedeling of tijdelijke huisvesting, geven juridisch advies, werken systemen uit van onderlinge financiële ondersteuning, geven een stem aan mensen, politiseren, oriënteren mensen naar werk, doen sociale dienstverlening, ...

Meer weten? Schrooten, M., Thys, R., Debruyne, P. (2019). [Sociaal schaduwwerk. Over informele spelers in het welzijnslandschap](#). Brussel: Politeia Uitgeverij.

- **Rizomen:** term uit de plantkunde (wortelsysteem van varens, riet, brandnetels ...): realiteiten op een fysieke plaats in de stad, zijn vaak door onzichtbare netwerken verbonden met andere plaatsen, in dezelfde stad of ver erbuiten (glokaliteit).
- **Transnationale netwerken:** netwerken waarrond mensen hun leven opbouwen die over landsgrenzen heen gaan (bv. bij transmigranten).
- **Terrain vague:** plekken in de stad, waarvan de bestemming onduidelijk is.

- **Urban Cracks:** plekken in de stad waar door experimentele interventies een nieuwe betekenis aan wordt gegeven, die vaak verder gaat dan de plek zelf.
- **Stedelijke acupunctuur:** door te interveniëren op een bepaalde plek/moment betekenis creëren die de plek/moment overstijgt.
- **Verbindingslijn:** reële of imaginaire (psychologie) verbinding tussen twee stadsdelen (bv. voetgangersbrug, straatverlichting-decoratie, ...).
- **Breuklijn:** reële of imaginaire (psychologische) grens tussen twee stadsdelen (bv. een kanaal, tunnel, treinspoor, ...).
- Openbare ruimte – **privatisering** van de openbare ruimte: ruimte in de stad die ter beschikking staat van iedereen, van de stationshal tot de straten en pleinen. Privatisering: het claimen/inpalmen van de openbare ruimte voor private doeleinden.
- **Commercialisering** van de stad: de stad als ruimte om geld mee te verdienen.
- **Sociale mix:** ideaal van (harmonieuze) vermenging van verschillende bevolkingsgroepen en –klassen binnen één gebied.
- **Sociaal stijngsperspectief:** verschillende wijken hebben verschillende te onderscheiden functies, die het voor mensen en groepen mogelijk maken op de sociale ladder te stijgen (van aankomstwijk tot residentiële voorstadwijk).
- **Recht op stad:** filosofisch begrip dat er van uit gaat dat het een collectief recht is van stadsgebruikers om de stad vorm te geven/ er beslissingen over te nemen.
- **Gentrificatie** (embourgeoisement): opwaardering van een buurt waardoor rijkere mensen in de buurt komen wonen en langzaam maar zeker de oorspronkelijke (armere) bewoners verdrijven (o.a. door verhoging van huurprijzen).

- **Mentale plekken** verwijzen naar de beleving van de stad | buurt | of specifieke plek. Deze beleving kan verschillen van persoon tot persoon (bv. wat een skatepark voor een jongere is, is niet hetzelfde voor een oudere dame), maar ook van het moment van de dag (places to be overdag, kunnen 's nachts no go zones worden).
- **Safe spaces** zijn plaatsen waar mensen zich fysiek, emotioneel en spiritueel veilig kunnen voelen en waar ze terecht kunnen, kunnen rusten en volledig zichzelf kunnen zijn. Het gaat ook om een gevoel dat iemand heeft bij het betreden van een ruimte. Voelt hij zich er welkom en thuis?

Referentie

Wil je refereren naar deze tool? Gebruik dan volgende referentie:

Verhaegen, I., Claeys, J. Deleu, H., Meys, F., Vos, E., Taamouti, M. (2021). *Resokit: methodiek en tools voor sociale professionals om netwerken te versterken en te connecteren met de buurt*. Brussel: Odisee Hogeschool (www.resokit.be).

